

РОЛЬ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УПРАВЛІННІ ЯКІСТЮ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Грачова А.С., студентка

Національний технічний університет України «КПІ»,
м. Київ

В умовах функціонуючої системи народного господарства в країні в наш час екологічний менеджмент покликаний давати конкретні рекомендації щодо різних шляхів використання природних ресурсів, а також сприяти розробці основ концепції стійкого еколого-економічного розвитку [1, с.115].

Термін “екологічний менеджмент” розглядається переважно в таких значеннях: а) як діяльність громадських екологічних організацій; б) як сукупність методів і засобів управління природоохоронною діяльністю підприємства [2, с. 313]; в) як система управління окремим природним комплексом, що підлягає особливій охороні [3]; г) як частина загальної системи управління, яка включає організаційну структуру, діяльність з планування, обов'язки, відповідальність, досвід, методи, методики, процеси і ресурси для формування, здійснення, аналізу та актуалізації екологічної політики конкретної організації [4].

Правові приписи з основних питань природокористування, збереження і відтворення, а також охорони природи містяться в Законі “Про охорону навколишнього природного середовища”(ст.38,39), а також у природноресурсному законодавстві: Земельному, Водяному, Лісовому кодексах, Кодексі України про надра, Законах “Про тваринний світ” від 13 грудня 2001 р., “Про рослинний світ” від 9 квітня 1999 р., “Про охорону атмосферного повітря” у редакції від 21 червня 2001 р., “Про радіочастотний ресурс України” від 1 червня 2000 р. тощо. Зазначені законодавчі акти визначають не тільки права на використання природних ресурсів, але й порядок оформлення цих прав, встановлюють механізм їх реалізації. У межах цього напрямку правового регулювання забезпечується раціоналізація використання природних ресурсів.

У сучасному світі при відкритому характері промислового виробництва на всіх стадіях виробництва із системи викидається 96-98% відходів від вихідного матеріалу. Лише 2-4% припадає на кінцевий продукт. Завдання екологічного менеджменту полягає в тому, щоб зменшити відходи за рахунок всілякого їх використання. Треба перетворювати виробництва по можливості в замкнуту систему, розвиваючи маловідходні та безвідходні форми виробництва.

У процесі розвитку суспільства постійно виникають протиріччя між зростаючими потребами людей і обмеженими можливостями біосфери, природних ресурсів. Екологічний менеджмент має враховувати ці протиріччя і визначати раціональні співвідношення між рівнями споживання, розвитку виробництва й екологічними факторами, тобто вносити діалектичний характер [1, с. 118].

Загострення екологічної ситуації в різних частинах світу змусило держави шукати шляхи виходу із становища, що склалося. У багатьох країнах розроблені 5-10 річні програми поліпшення якості навколишнього середовища. Наприклад, Японія прийняла програму фінансування будівництва водоочисних споруд, ФРН – федеральну програму утилізації відходів, США – програму будівництва місцевих систем каналізації і водопостачання та ін. [1, с. 122].

Однак в Україні правові аспекти екологічного менеджменту практично не досліджені. Незважаючи на багатозначність цього поняття, у наш час семантично воно переважно означає управління локального рівня. Істотною проблемою ефективності законодавства про екологічний менеджмент є його розрізненість по великій кількості нормативно-правових актів. Навіть фахівцям важко дослідити всю сукупність приписів щодо здійснення екологічно небезпечної діяльності, не кажучи вже про керівників окремих підприємств.

Удосконалити законодавство в сфері екологічного менеджменту можна або шляхом кодифікації норм законодавства про екологічний менеджмент, або шляхом його інкорпорації. Крім того, для ефективного впровадження систем екологічного менеджменту необхідно опрацювати методичні рекомендації та деталізовані інструкції щодо порядку їх впровадження, адже викладення вимог до систем екологічного менеджменту в міжнародному стандарті не завжди є зрозумілим для керівника українського підприємства. Найкращим способом удосконалення законодавства про екологічний менеджмент в Україні, на мій погляд, буде прийняття закону “Про екологічний менеджмент”, який би встановив загальні вимоги до екологічного менеджменту підприємств (як системного, так і несистемного характеру). Разом з тим, слід привести до єдиної системи й екологічне законодавство України, яке регулює порядок використання підприємствами природних ресурсів, поводження з джерелами екологічної небезпеки та взаємодію з державними екологічними органами.

Система екологічного менеджменту може бути вбудована в систему управління якістю згідно ДСТУ ІСО 9001-2001. Екологічні характеристики є невід'ємною складовою показників якості продукції, тому загальне управління якістю передбачає врахування й екологічних характеристик. Через це багато підприємств, які впровадили систему управління якістю (в Україні – близько 700) інтегрують систему екологічного менеджменту у свої системи управління якістю [5, с. 212].

Іншим складником державної політики щодо екологічного менеджменту має стати інформування керівників підприємств про законодавчі моделі екологічного менеджменту, проведення екологічного аудиту (незалежної, комплексної, документованої оцінки дотримання суб'єктом господарської й іншої діяльності вимог, у тому числі нормативів і нормативних документів, в області охорони навколишнього середовища), а також розширення міжнародного співробітництва у сфері екології.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Екологічний менеджмент: Навчальний посібник./ За ред. В.Ф. Семенова, О.Л. Михайлок. –К.: Знання, 2006. – 366 с. – (Вища освіта XXI століття).
2. Серов Г. П. Екологічний аудит. Концептуальні й організаційно-правові основи. – М., 2000. – 768 с.
3. Національна програма екологічного оздоровлення басейну Дніпра та поліпшення якості питної води, затверджена постановою Верховної Зароди України від 27.02.97 р. № 123/97-ВР.
4. ДСТУ ІСО 14001-97 Системи управління навколишнім середовищем. Склад та опис елементів і настанови щодо їх застосування. – К.: Держстандарт, 1998.
5. Stephen George, Arnold Weimerskirch. Total Quality Management: Strategies and Techniques Proven at Today's Most Successful Companies.- New-York- St. Petersburg, 2002. – 256 с.